

**Східноукраїнська організація
«Центр педагогічних досліджень»**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
НАУКОВИХ РОБІТ УЧАСНИКІВ**

**МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«РОЛЬ І МІСЦЕ ПСИХОЛОГІЇ
І ПЕДАГОГІКИ У ФОРМУВАННІ
СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ»**

10–11 січня 2020 р.

**Харків
2020**

УДК 159.9+37.01(063)
Р68

Р68 **Роль і місце психології і педагогіки у формуванні сучасної особистості** : збірник тез міжнародної науково-практичної конференції: (м. Харків, Україна, 10–11 січня 2020 р.) – Харків : Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2020. – 120 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 159.9+37.01(063)

© Автори статей, 2020
© Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2020

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ

МУЛЬТИПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ В ШКОЛІ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Волкова С. Г. 6

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНИХ
ТРЕНИНГІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Гончарова Г. Я. 9

ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ У ВИВЧЕННІ
ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ
СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Кисельова І. І. 12

ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ МИКОЛИ РІЗОЛЯ (НА ПРИКЛАДІ
КВАРТЕТУ БАЯНІСТІВ)

Левицький П. В. 16

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ КОЛАБОРАТИВНОГО
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Пирлик С. В., Шелест Ю. К. 20

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ
ОСВІТИ ШЛЯХОМ ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАТЬ ІЗ ФІЗИКИ ТА ХІМІЇ

Пшенична Н. С., Дяденчук А. Ф. 24

ПЕРЕДУМОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ СУЧАСНОГО УРОКУ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Степаненко О. К. 28

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ УЧНІВ

Щербакова Н. М., Рева О. О. 33

НАПРЯМ 2. СИСТЕМА ОСВІТИ В УКРАЇНІ, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ

HIGHER EDUCATION INTERNATIONALIZATION:
DOUBLE/JOINT DEGREE PROGRAMS

Humenna O. A. 38

КОМПЕТЕНТНІСТЬ УМІННЯ ВЧИТИСЯ У ГЛУХИХ ДІТЕЙ
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО

Кернякевич Т. П. 41

журналів Видавничої групи «Основа». – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://osnova.com.ua/items/item-november-2016/index.html>.

6. Основи роботи з Trello [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://prof.nau.edu.ua/help/osnovi-roboti-z-trello-1-vstup/>.

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ШЛЯХОМ ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАНЬ ІЗ ФІЗИКИ ТА ХІМІЇ

Пшенична Н. С.

*кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри біології, здоров'я людини
та фізичної реабілітації*

**Бердянський державний педагогічний університет
м. Бердянськ, Запорізька область, Україна**

Дяденчук А. Ф.

*кандидат технічних наук,
старший викладач кафедри вищої математики і фізики*

**Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного**

м. Мелітополь, Запорізька область, Україна

Сучасне суспільство живе у епоху стрімких змін, які стосуються усіх сфер – освіти, виробництва, медицини, захисту оточуючого середовища, соціальних відносин та сприйняття реальності. Динамічна зміна умов існування людини як виду призводить до необхідності пристосовуватися, швидко аналізувати інформацію та осмислювати її критично за для пошуку власної ніші та прийняття оптимальних рішень у найкоротший час. Прогресивні технології, які впроваджуються в усі сфери життя, потребують безупинного вдосконалення людської діяльності, що, в свою чергу, призводить до перенавантаження оточуючого середовища продуктами життєдіяльності людини, які часто не включаються у природні ланцюги живлення, накопичуються та призводять до екологічних проблем, що в прийдешньому майбутньому погрожують стати справжніми катастрофами.

Викладене вище спонукає до гострої потреби у пошуку таких освітніх технологій, які найбільш ефективно та доступно дозволять

формувати у сучасних здобувачів освіти усіх рівнів екологічну свідомість та мислення, спрямоване на конструктивне вирішення існуючих та попередження можливих проблем, пов'язаних із оточуючим середовищем.

Загальноприйнятою є думка, що дбайливе ставлення до природи мають виховувати такі дисципліни, як біологія, природознавство, географія, але наразі не можна обійти увагою ті предметні знання, які дають фізика та хімія.

Звертаючись до актуальних освітніх тенденцій не можна оминати впровадження STEM – освіти, спрямованої на посилення природничо-математичного та технічного компонентів навчання. Як зазначає О. Гірний, «STEM означає політику розширення вивчення науково-технічних і природничо-математичних предметів на всіх рівнях освіти ...для всіх учнів, а не тільки для обдарованих» [1]. Автор зазначає, що до сфери STEM належать такі шкільні дисципліни, як математика, фізика, астрономія, хімія, біологія, екологія, географія та ручна праця (технології) [2]. На думку А.Колот, «сучасна наукова картина світу характеризується, перш за все, глобальним еволюціонізмом, синергією, плюралізмом істини та міждисциплінарністю методів наукового дослідження» [3].

STEM-освіта сприяє реалізації політики держави з урахування вимог Закону «Про освіту» щодо розвитку науково-технічного напрямку всіх освітніх рівнів. Основним напрямком впровадження STEM-освіти є міждисциплінарний підхід у побудові навчальних програм закладів освіти різного рівня. Акронім STEM (від англ. Science – природничі науки, Technology – технології, Engineering – проектування, Mathematics – математика) визначає характерні основні риси дидактичної системи, яка полягає у поєднанні міждисциплінарних підходів, орієнтованих на практичну діяльність до вивчення природничо-математичних дисциплін. Провідним принципом STEM-освіти є інтеграція, яка дозволяє здійснювати модернізацію змісту та обсягу навчального матеріалу предметів природничо-математичного циклу. Ключові компетентності, зазначені у концепції Нової української школи, серед яких компетентність в природничих науках і технологіях та екологічна грамотність і здорове життя, знаходяться у гармонійній взаємодії з системою STEM-освіти. Питання впровадження STEM досліджують вітчизняні та зарубіжні вчені: Ж. Білик, О. Бутурліна, С. Вольянська, О. Гірний, О. Коваленко, О. Корнієнко, О. Патрикєєва, Н. Поліхун, І. Савченко, А. Фролов, Д. Шулікін.

Впровадження STEM на рівні загальноосвітніх навчальних закладів неможливе без підготовки вчителя, обізнаного у міжпредметній сфері, який не обмежується викладанням якогось одного предмета, а здатний до здійснення міждисциплінарних зв'язків, усвідомлює значущість таких знань в контексті формування ключових компетентностей учнів. Одним з підходів до розробки STEM-програм є інтегрування знань із STEM-предметів, яке дозволяє більш глибоко зрозуміти їх зміст та спрямоване на свідоме обрання майбутньої професії у науковій або технічній сфері. Реформування освіти у напрямку впровадження STEM спрямоване на підготовку майбутніх спеціалістів галузі мікроелектроніки, хімії, математики, альтернативних джерел енергії, комунікацій, охорони здоров'я, фармації, нанотехнологій, авіаційного та космічного будівництва та багатьох інших. Впровадження STEM-освіти сприятиме трансформуванню системи освіти у напрямку впровадження курсів природничо-математичних дисциплін, формуванню навичок науково-дослідної діяльності, популяризації технічних професій та розвитку тих галузей знань, які пов'язані із природничими та математичними науками.

Прикладом можливостей здійснення STEM – навчання є залучення до виконання навчальних проєктів, які є різновидом дослідницької діяльності здобувачів освіти. В аспекті формування екологічної грамотності фізика і хімія перетинаються у ряді тем – під час вивчення полімерів, їх різноманітності, застосування та їх впливу на довкілля; під час вивчення наноматеріалів; формування уявлення про альтернативні джерела енергії тощо.

Як зазначено у навчальних програмах з фізики [4,5], учень має правильно утилізувати побутові відходи та відпрацьовані джерела енергії і світла, несправні пристрої; долучатися до заходів і проєктів щодо відновлення довкілля; дотримуватися правил екологічної поведінки, усвідомлювати актуальність екологічних проблем у сучасному світі та необхідність їх невідкладного вирішення; використовуючи знання з фізики й астрономії, оцінювати екологічні загрози та ефективність різних способів їх подолання; виявляти готовність практичними діями (через участь у проєктах, житті громади) сприяти вирішенню екологічних проблем вулиці, міста, країни.

У навчальних програмах з хімії йдеться про те, що учень має брати участь у реалізації проєктів, спрямованих на поліпшення стану довкілля завдяки досягненням хімічної науки; дотримуватися правил екологічно виваженої поведінки в довкіллі; підтримувати й

утілювати на практиці концепцію сталого розвитку суспільства; розуміти важливість гармонійної взаємодії людини і природи; відповідально й ощадно ставитися до використання природних ресурсів як джерела здоров'я і добробуту та безпеки людини і спільноти; оцінювати екологічні ризики і бути готовим до розв'язування проблем довкілля, використовуючи знання з хімії [6; 7].

Як приклад реалізації STEM – навчання наведемо короткий опис проекту «Екологічний вплив полімерних матеріалів». За для виконання роботи учням пропонується розділитися на групи та провести власне дослідження фізичних та хімічних властивостей тих полімерних матеріалів, з якими вони стикаються у повсякденному житті. При цьому наукова компонента реалізується через теоретичне вивчення та практичне дослідження шляхів отримання, фізичних та хімічних властивостей, сфер застосування та можливостей утилізації обраного полімеру; результатом роботи, як правило, є комп'ютерна презентація, яка реалізує технологічний компонент навчання; математична та економічна компоненти проектної діяльності представлені розрахунками та обґрунтуванням доцільності та ризиків застосування того чи іншого полімеру. Як правило, виконання проектних робіт дає учням змогу проявити і творчий потенціал, запропонувавши альтернативні підходи, технології та перспективні наукові напрямки, спрямовані на розв'язання екологічних проблем.

Як свідчить практика, реалізація STEM – освіти буде впроваджуватися поступово, оскільки потребує значного матеріального оснащення та певних коштів. Тим не менше, міжпредметні проекти, навіть виконані «підручними» засобами, також є актуальною формою роботи, яка сприяє пізнанню учнями навколишнього світу, більш глибокому розумінню взаємозв'язків, які існують у природі, дозволяє мислити, генерувати нові ідеї, формувати важливі для життя компетентності.

Література:

1. Гірний О. *STEM-освіта: термінологія та методологія. Біологія і хімія в рідній школі. 2016. № 2. С. 33-37.*
2. Гірний О. *STEM-освіта: термінологія та методологія. Біологія і хімія в рідній школі. 2016. № 6. С. 31-34.*
3. Колот А. *Міждисциплінарний підхід як передумова розвитку економічної науки та освіти. Вісник Київського*

національного університету ім. Т. Шевченка / Економіка. 2014. № 5 (158). С. 18-22.

4. Фізика. 10-11 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Рівень стандарту. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/physics-st-20.05.2016.docx>

5. Фізика. 7-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/fizika.doc>

6. Хімія. 10-11 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Рівень стандарту. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/30khimiya-10-11-riven-standartu2017.docx>

7. Хімія. 7-9 клас. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/10-ximiya-7-9.doc>

ПЕРЕДУМОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ СУЧАСНОГО УРОКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Степаненко О. К.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарної освіти*

**Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти»
Дніпропетровської обласної ради
м. Дніпро, Україна**

Сучасний урок рідної мови – багатогранний процес педагогічної діяльності. Найголовніше в уроці – єдність форми і змісту, реалізація цілей і завдань. Кожен урок несе певний обсяг інформації, однак від учителя залежить, скільки її зможуть сприйняти і засвоїти учні, якими навчальними методами і прийомами при цьому треба скористатися. Якість уроку залежить від особистісного підходу до навчального процесу, взаємодії вчителя і учнів, педагогіки співробітництва на уроці та інших чинників, що стимулюють навчальну діяльність [3, с. 8].